33

J. J. H.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

HÆMORRHOIDIBUS CÆCIS,

Quam

INDULTU GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ

In

ALMA PHILYREA

SUB PRÆSIDIO

Viri Nobiliſſimi, Ampliſſimi, Excellentiſſimi atq; Experientiſſimi

DOMINI

D. JOHANNIS BOHNII,

Therapeutices Prof. Publ. famigeratiſſimi,

ac p. t. PRO-CANCELLARII,

Dn. Patroni, Præceptoris, Promotoris ætatem devenerandi

PRO LICENTIA

Summos in Medicinâ Honores & Privilegia Doctoralia rite & legitime conſequendi,

Die VI. Julii, A. C. M DC XCIV.

H. L. Q. C.

Publice ventilandam ſiſtit

M. JOHANN. JACOB. HERING.

Ligio-Sileſ. Med. Baccal.

LIPSIÆ, Typis CHRISTOPH. FLEISCHERI.

VIRIS

Magnificis, Nobiliſſimis, Ampliſſimis, Conſultiſſimis & Prudentiſſimis,

DOMINIS

CONSULIBUS, PRÆTORI,

Totiq; ordini

SENATORIO

Inclytæ Reipublicæ Lignicenſis,

Dominis Mæcenatibus, Patronis ac Fautoribus meis æternum devenerandis,

Diſputationem hanc Inauguralem cum Voto proſperitatis omnigenæ devota manu conſecro

Humillimus Cliens

JOH. JAC. HERING.

J. J. H.

INter reliqua Vitia, quæ Sanguinis Maſſa ſuſtinet, ac ratione quorum cæterarum fluidarum ac impetum facientium partium Secretionem atq; productionem turbat, imo aliquando harum texturæ notabilem labem affricat, ſolidarum etiam functiones magis minusve evidenter eadem lædit, ejusdem quoque eſt Stagnatio Motusve per Venas ac Lymphatica Vaſa impeditus, qualem cauſam concipimus in Inflammatione, Varicibus ac Membrorum doloribus, tumoribus, aliisque affectibus lymphaticis, quos catarrhales communiter ajunt. Et Varicum Species quia non infrequens deprehenditur Hæmorrhoidum ani dolorifica Intumeſcentia, quam Cæcarum Hæmorrhoidum nomine deſignant: Affectus hujus Theoriam & Praxin, i. e. formalitatem & cauſas, Signa atque Therapeiam ſub Diſſertationis Schemate ac pro Specimine Inaugurali explicare contendam, idque ſub Nutu Divino ac pro modulo Studiis meis Academicis congruo.

§. 1.

§. 1.

PAtitur ſcilicet Inteſtinum rectum inter alia pathemata bina imprimis, nomine uno, Hæmorrhoidum, deſignata, diverſi tamen generis & naturæ: dum illorum unum ſub Morborum, ſive tumorum, alterum ſub Symptomatum, fluoris ſeu Excretionis plus minus præternaturalis, Claſſe ſtat; ac prius termino Hæmorrhoidum cæcarum, poſterius fluentium ſive apertarum venit. Imo habet etiam affectus prior hoc peculiare, ut fœminis cum Maribus contingat communis; dum fluentes hæmorrhoides Viris præ Fœminis familiares magis obſervantur, ſive periodicæ, ſive erraticæ exiſtant: quamvis nec Fœminæ ab hoc fluore cruento omnino immunes ſint, imprimis hypochondriacæ; in quibus aut menſtruorum ſive per ætatem ex cauſa præternaturali magis, ſuppreſſorum vicariæ deprehenduntur; ut ex *Hippocr. 4. Epid. t. 14. Heurnio in 6. Aph. 11. Braſſavol. in Hipp. 5. Aph. 33. Hollerio ad Sect. 3. Aph. 30. Foreſto l. 3. obſ. 4. Sennert. pr. l. 3. part. 2. S. 2. c. 13. Miſcell. N. C. Dec. I. ann. 3. obſ. 22. & Act. Hafn. Vol. I. obſ. 91.* conſtat; aut aliquando catameniis integris combinantur, horumque fluxum ſequuntur, ut præter eadem *Miſcell. Cur. l. a.* Experientia quotidiana docet.

§. 2.

In ſpecie vero Hæmorrhoides ani cæcæ ſeu juxta *Platerum* clauſæ vel dolentes deſcribuntur tubercula in Inteſtino recto livida, rubicunda, nodoſa ac mollia, ſive varicoſa plus minus dolentia. Ita ut ſubjectum earum mediatum ſine dubio exiſtat dictum Inteſtinum, & quidem

dem modo ratione ſuæ extremitatis, quam afficientes Externæ, appellantur; modo profundioris ſive altioris (internæ tamen pariter ſuperficiei) partis, ideo Internæ ſive latentes nuncupatæ: immediatum autem Venæ illæ hæmorrhoidales internæ.

§. 3.

Ratione ipſius Inteſtini, hæc Pars affecta recte dicitur, quod venæ, tuberoſa ac dolorifica illa inæqualitate laborantes, illius propagines ſive canales revehentes ſint: neque tamen hæc earum tenſio ſeu diſtenſio adeo dolorifica eſt, ſed illarum demum tumorem comitatur dolor ipſius compagis Inteſtini, à diſtenſione partis adeo ſenſilis hujusve fibrarum nervearum, ſeu tubulorum arteriis & venis intermediorum, exortus, quibus quo copioſius impingitur ſanguis, eò potentius per reſiſtentiam & contractionem vitalem illæ convelluntur, ſive in criſpaturas dolorificas cientur: imo fibrarum harum dolor, qui alias tolerabilis ſatis, superveniente, ſi ſtagnatio pertinacior fuerit, inflammatione, atrocior redditur, magis magisque divulſis iisdem. Venas autem immediate magis pati, i. e. in his ſtagnantem, ſive lente magis per has motum, ſanguinem tale quid patrare, color protuberantiarum harum ex rubro lividus cum varicoſa intumeſcentia innuit, & confirmat pulſus in illis abſentia, niſi forſan dolor pulſatilis ab inflammatione ſuperveniat; item, quod Chirurgia apertæ ſive ſponte fluentes, ſanguinem ſtillatim & ſine pulſu evomant.

§. 4.

Ex quo facile patet, vix differre Hæmorrhoides à Varicibus, venarum nodoſæ intumeſcentiæ alias dictis, quatenus non tantum idem cum illis ſubjectum, venarum

 nimi-

nimirum extremitates, agnoſcunt, ſed eandem quoque cum illis figuram ſuſcipiunt, i. e. tortuoſam ac celluloſam, utræque etiam refluxum Sanguinis impeditum pro cauſa proxima habent, prout ex ſeqq. conſtabit.

§. 5.

Surculi ſive Radiculæ hæ venoſæ in Venæ Meſentericæ Ramum ſiniſtrum tantum, ut caudicem communem, terminantur, & quod Veteres ordinariè ac ſemper fieri aſſerebant, quaſi vena hæc cum ſplenica communicaret, oppido falſum, aut non, niſi rariſſimæ admodum, obſervationis eſt: Multo minus à Liene cruorem recipit. Quod imprimis notari debet, ne venam hæmorrhoidalem externam, quæ hypogaſtricæ, hincque cavæ, propago, aliquando hujus tumoris varicoſi ſubjectum cum vulgo concipiamus, quaſi internæ Surculi internas, externæ venæ radices externas, hæmorrhoides, producant, quem errorem in *Spiegelio, F. ab Aquapendente, Sennerto, Bartholino* & plerisque obſervamus. Quippe, animadvertente *Magnific. Dn. PRÆSIDE, Præceptore atque Promotore ætatem devenerando*, eo ipſo, dum vaſa hæc externa dicuntur, non ratione extremitatis podicis ad quam minime (ſi cutaneos & capillares eorum ſurculos excipias) exporriguntur, ſed reſpectu ambitus inteſtinalis, utpote à cujus muſculis, ejus ſuperficiem exteriorem, i. e. quæ os ſacrum, veſicam aliasque partes extrinſecus accumbentes ſpectat, ambientibus ſeu in eam terminantibus, illa exurgunt.

§. 6.

Hinc potius cum eodem *Doctiſſimo Viro* concludo, venas ſub hæmorrhoidum cæcarum nomine intumeſcentes, tam internas, quam externas, eandem agnoſcere

ſcere propaginem; Venam nempe hæmorrhoidalem Meſentericam ſeu Portæ: ſub hac tantum diſparitate, ut externæ hæmorrhoides hujus Radices inferiores, internæ ſuperiores, ſint, utræque nihilominus interiorem inteſtini recti canalem hujusve interiorem tunicam ſpectent, niſi forſan venæ cavæ ramulos cutaneos, ſeu Spincterem cutaneum ſubeuntes, pariter aliquando intumeſcere quis malit.

§. 7.

Et admiratione dignum, quod inter cæteros Scriptores, qui cavæ venas hæmorrhoidales eminentias ejusmodi dolorificas pati, aſſerunt, etiam *Hieron. Fabricius ab Aquapendente de operat. Chirurg. cap. de Hæmorrhoid.* hanc ſententiam defendat, qui tamen (1) dum has venas non perinde, ac internorum ramum, recta deorſum deſcendere ſed lateraliter ad anum exporrigi, venarum nihilominus rectitudinem ſeu perpendicularem ſitum has ad ſanguinem promptius & impetuoſius admittendum diſponere, (2) easdem externas non in Inteſtini corpus, ſed in muſculos ejusdem ac cutem, finiri, ubi nihil eſt quod ſanguinem in iis facile ſtagnare faciat, ſcribit, a communi Sententia recedere, aut ex his circumſtantiis in eadem dubius ad minimum reddi, debebat; potiſſimum cum autopſia eandem deſtruat: aut ſi forſan etiam has reconditas venulas varicoſas intumeſcentias pati contingat, vix tamen exterius apparent, niſi tumore aliquo ſubcutaneo, utplurimum ſuppuraſcente, prout *Wiſemann Chirurg. l. 3. c. l.* perhibet.

§. 8.

Diagnoſis hujus Mali facilior eſt in externis, difficilior internis. Externæ enim hæmorrhoides evidentiores

ſunt

ſunt & viſu atque contactu dignoſcuntur, quamvis etiam internæ aliquando extra podicem, conatu fæcum alvi expreſſorio urgeantur, ac promineant: adeo quidem, ut non æque commode ſemper recedant, aut reponi queant, interdum tamen adeo profundæ ſeu altæ ſint, ut conjecturari eas potius, quam deprehendere, liceat.

§. 9.

Utrumque ſcilicet Genus ſe primo prodit pruritu, mox dolore, primo tenſivo hinc lancinante, hocque in progreſſu utplurimum acerbiſſimo & ardente ſatis, pro majore nimirum Venæ diſtenſione, ſeu ſangvinis in eadem ſtagnatione, ita ut, quo magis in Inflammationem vergit, dolor quoque magis exaſperetur, & per vicinitatem ſeu continuitatem partium ad Veſicam (ubi aliquando Urina ſupprimitur) teſtes, ingvina & muliebria extendatur. Imo intenditur idem per vices, dum ægri alvum deponere conantur, & quidem ſæpe ad deliquium usque animi & convulſiones, remittentibus his ſymptomatis excretione ſtercorum facta, Vid. *Bartholin. Cent. 4. hiſt. 40. & Ettmüll. Pr. de Affectib. hæmorrhoidal.* Cujus exquiſitiſſimi doloris evitandi gratia evenit, ut ægri ejusmodi fæces præter conſuetum reprimant ac cumulent, neque ſuppoſitoria, nec fiſtulam enematis, admittant, quin ab horum contactu inſigniter lædantur. Externarum porro diverſa deprehenditur facies & habitudo, dum ratione molis earum aliæ ſunt magnæ, aliæ parvæ; aliæ ratione figuræ uvis, moris, verrucis ac piſcium veſiculis ſimiles, hinc annotante *Foreſto 23. obſ. 3. ab Alexandro Veronenſe* uvales, morales, verrucales & veſicales dictæ: harumque dolor inter ſedendum, ambulandum, imo decumbendum, majores moleſtias infert, ſeu atrocius ſævit. Color tuberculorum lividus

vidus aut obſcurè rubicundus utplurimum eſt, à ſangvine quo turgent; aliquando tamen ſero pituitoſo ea ſcatere, imprimis Veſicales albeſcentes, præter *Foreſtum l. a. Paræus Chir. l. 12. c. 24.* teſtatur: aliquando molliora & flaccidiora, interdum turgidiora ac duriora, contrectantur, prout nimirum plus minusve diſtenta, ac cruor in iis magis aut minus grumoſus exiſtit.

§. 10.

In cauſa hujus affectus explicanda, quo majori difficultate hæc videtur implicita, eo negligentiores aut breviores deprehendo Autores, qui de eodem diſſeruerunt, v. g. *Rein. Solenandrum, Rondeletium, Foreſtum, H. Fabr. ab Aquapendente, Platerum, Sennertum, Riverium;* ne dicam quosdam eorum vix verbulo quidem modum, quo hæmorrhoides adſtrictæ producantur, innuiſſe, reliquos nihil aliud egiſſe, quam ut ſanguinem melancholicum, craſſum aut fœculentum venas has dilatare, ſcripſerint, diſſentiunt nihilominus, & obſcuri ſatis deprehenduntur in ætiologia ulteriore ac neceſſaria, i. e. in ratione colligendi ac remorandi eundem, tradenda.

§. 11.

Veteres ſiquidem, hypotheſeos Harvveanæ, de Circulatione ſanguinis, ignari, craſſamenta hæc ſanguinis per truncum harum venularum majorem ex Liene aut quibusvis Abdominis viſceribus ad capillares earum extremitates deponi ibique ad doloroſam earum diſtenſionem cumulari, uno ore docebant: diverſa nihilominus hujus motus offendentes obſtacula, nimirum quod vena hæc ſecus, ac olim ſibi perſvadebant, nec cum vena ſplenica, nec cum ipſo Lienis viſcere, communi-

 cet,

cet, inteſtino non adferat, ſed ab eodem reducat, ſangvinem omnem vero, quem hæc capit, petat ab arteriis ſociis ſeu Arteriæ Meſentericæ propaginibus, contradicente quamvis in hoc *Aquapendente* l. a. dum venam hæmorrhoidalem internam (quam perperam Lienis vocat) nullam arteriam ſibi comitem ſeu adjunctam habere, ait.

§. 12.

Pariter ex hoc ipſo evincitur Sangvinem ſitu & mora hic peccantem, dum intra venulas recipitur, non eſſe alium à reliquo venoſo ſangvine, i. e. non crasſiorem ſeu crudiorem aut fœculentiorem: Utpote qualem Splenem ſecernere, adhuc ſub lite eſt, per Venam autem hanc ad anum eundem deſcendere, inhibet ejus cum vaſis Lienis denegatum commercium (utut a Veteribus aſſertum) aut ad minimum modo producta circulatorii Motus regula, venas nempe non advehere, ſed revehere. Multo minus in Sanguine, qui arteriarum oſcula capillaria, tubulos carnium intermedios, præ exilitate inſenſibiles, & radiculas venarum maxime exiguas penetravit, ejusmodi licebit concipere crasſitiem, quæ Motum ejus hinc ad Venas majores earumque caudicem impedire queat: dum eo ipſo, quo cruori tantum relinquitur fluiditatis, ratione cujus exiliſſimos illos Meatulos ſubit, nihil impedit, quo minus ſub eadem ſui conſiſtentia per venas non ſtrictiores, ſed magis magisque lateſcentes feratur, potiſſimum, cum animadvertente *Rondeletio, Meth. curand. l. 1. c. 23. & Foreſto l. a. obſ. 3.* Sanguis ex his venis rejectus tenuis & ſplendidus cernatur. Quamvis nec Rationi omnimode refragetur, ſangvinem ſub ſtagnatione diuturniore intra venulas has

vari-

varicoſas aliquatenus grumeſcere, perinde ac in reliquarum partium varicibus eundem nonnihil condenſari aliquando obſervatum fuit: ut taceam, tubercula hæc ſedis aperta ſanguinem non ſemper æqualis conſiſtentiæ fundere, ſed cum fluido grumulos intermixtos. Hincque concludo ſanguinem hunc venas hæmorrhoidales diſtendentem, per arterias adduci & craſſitie p.n. haud peccare, ſeu ſuæ moræ cauſam exiſtere.

§. 13.

Urgent pro Sententia communi defendenda & Craſſitie præternaturali ſangvinis hæmorrhoidalis confirmanda, communiter, primo, quod Subjecta hypochondriaca atque cachectica hæmorrhoidibus tam fluentibus, quam clauſis, præ aliis frequentius ſint obnoxia: deinde, quod per harum fluorem eadem ab hypochondriacis Symptomatis, alia à quartana, Epilepſia, pleuritide ſimilibusque gravioribus pathematis, vindicentur. Verum enim vero dubia ſatis horum argumentorum conſequentia videtur, quatenus non omnes æque hypochondriaci & Lienoſi vel cujuscunque generis cachectici hæmorrhoides experiuntur, nec ſoli hypochondriaci aut ſimili procatarxi humorum ſpiſſiorum expoſiti easdem patiuntur, dum, ut alia mittam, à ſola aliquando cauſa evidente; v. g. Uteri geſtatione, partu difficili, tales eminentiæ doloroſæ eveniunt. Neque Morbos illos adeo promptè ſolvunt hæmorrhoides cæcæ, ſed apertæ demum: inter quos tamen ejusmodi generis affectus obſervantur, v. g. Inſania, Epilepſia, quorum cauſam continentem craſſitiei Sangvinis imputare vix poſſumus. Imo quod hypochondriacis, quartanariis ſimilibusque, penes quos ſangvinem fœculentum ſeu Melancholicum peccare vulgo ſupponunt, hæmorrhoides

hæ furentes familiares magis ſint, forſan non Morbo primario ſeu cauſæ hujus proximæ, ſed adjuncto potius & Symptomati cuidam, in acceptis ferri debet, ut ex ſequentibus eluceſcet.

§. 14.

Minus igitur adæquata cum hæc Craſſities Stagnationis videatur cauſa, aliam ſibi conceperunt nonnulli Neotericorum, quaſi nimirum acidum, in corporibus hypochondriacorum imprimis peccans, cum ſangvine fibris inteſtini ſenſibilibus admodum ſuffundatur, quod has vellicando in Stricturas Venarum, ſangvinis Motum retrogradum ſufflaminantes, cieat, donec hic Stagnatione ſua illas inflet: quam Sententiam *Beatum Dominum Ettmüllerum* quoque ſuam feciſſe, hujus Scripta eruditiſſima loquuntur. Cui etiam hoc addunt, quod, juxta *Hippocratem*, pituita, ſeu Serum, acidum ipſismet venarum oſculis extremis ſe inſinuando portionem cruoris inexiſtentis coagulet, adeoque obſtruendo etiam ejus motum turbet & hæmorrhoidibus conſtrictis ſeu cæcis, occaſioni exiſtat.

§. 15.

Aſt nec hæc ætiologia, ſi modo illam recte capio, negotium ſufficienter exhaurire videtur: quatenus ſæpius, ut modo dictum, ſine ulla ejusmodi procatarxi & humorum acriorum ſeu ſtypticorum apparatu, à ſolis cauſis manifeſtis Inflationes hæ dolorificæ eveniunt, ut mox conſtabit: neque acrimonia omnis, interdum ſenſilis ſatis: v. g. in diarrhœa bilioſa, dyſenteria, torminibus ac teneſmo, atq; ſemper easdem concitat, nec, niſi hypotheſis hæc planius explicetur, conſtabit, cur eadem, non tam extrema Venarum atque arteriarum capillaria, quæ in tunicis Inteſtini finiuntur, quam earum ramulos majores, conſtringat,

hinc-

hincque arterioſi ſangvinis ad Venas decubitum potius interpellet. Multo minus coagulatorem ejusmodi heterogeneum ab arteriis, ſibi habent, quod metuant venæ, qui ſtypticitate ſua ſibi & ſangvini ſocio tranſitum ad has potius intercluderet, aut mox intra prima harum oſtiola fermenti coagulatorii partes ageret, adeoque etiam hoc modo ſangvinem in earum ramulis minus cumularet, i. e. non admitteret: niſi forſan dicere quis mallet, apicibus venarum hac ratione infarctis, hinc appulſu ac impetu ſangvinis arterioſi excluſis, cruorem, venæ inexiſtentem, haud ulterius ferri, ſed ſtagnantem mole ac pondere ſuo ad ſedem remeare, ad tumeſcentiam usque venæ hujusque propaginum extraordinariam.

§. 16.

Quo tamen, quid mihi videatur, pro Ingenii tenuitate adjiciam, præmonere volo, Venæ huic ſedali internæ talem contigiſſe per naturam conformationem, quæ ad ejusmodi Stagnationem ſangvinis inflativam magis diſpoſita videtur. Scilicet primo perpendicularem magis ſitum ſeu aſcenſum à podice verſus communem alveum: cujus intuitu per venam hanc ad perpendiculum tardius ac difficilius ſine dubio elevatur ſangvis, perinde circiter, ac venas crurum præ aliis frequentius in Varices explicari, palam eſt. Deinde ipſa compages inteſtini recti, in qua illa radices figit, adeo laxa eſt, ut ſibi relicta ſangvinis per hanc motum naturalem, minus ac aliæ firmioris texturæ partes, v. g. Muſculi, juvare queat. Quam laxitatem intrinſecam tertio non parum auget humiditatum frequentior ac uberior affluxus, i. e. receptivitati ejus adæquatus, & per quem leviores ejus læſiones, ſæpius in graviora mala abeunt. Imo quarto venæ hujus extremitates, quia non tam

in profundo Subſtantiæ Inteſtini reconduntur, quam prominent, & tenui ſaltem atque tenſili admodum tunica obvelantur, facilius diſtenduntur atque lacerantur, perinde circiter, ac narium v. g. Venulas præ aliarum partium vaſis ſangvinem fundere, novimus.

§. 17.

De cætero nec improbabile eſt, hanc conformationem, omnibus hominibus communem, ſecundum individua aliquantum variare, & ad ſuſtinendas hæmorrhoides cæcas hæc præ aliis magis determinari, ita ut non omnes à partu difficili eas experiantur; aliæ contra in facili quoque & fere ſemper. Vid. *Foreſt. l. a. obſ. 5.* v. g. juxta eundem *Foreſtum obſ. 4.* per majorem venæ latitudinem, aut potius laxitatem, reductioni Sanguinis minus faventem: qualem ſimilemve conformationem peculiarem cauſam quoque puto, quod Familiis quibusdam harumve pluribus individuis, hæmorrhoidibus fluentibus æque ac furentibus laborare, quaſi hæreditarium obſervetur & annotarint per experientiam *Solenander* l. a. atque *Foreſtus* obſ. 4. & 5. licet forſan communis hæc familiarum in hunc Affectum propenſio etiam aliquando identitatem humoralem agnoſcat.

§. 18.

Quibus præmiſſis, de cauſa p. n. propinquiore ita judico, eam non unius ſed diverſi generis eſſe, hinc nec remotiores cauſas ad unam claſſem revocari poſſe. Sc. primo quædam harum ſtimulando ſtagnare faciunt ſangvinem in venulis his, quatenus ab iis fibrillæ tunicarum Inteſtini ſenſiles valde, laceſſitæ ſeu enormius tenſæ ad ſui criſpationem irritantur, ut p. n. conſtrictæ venas pariter ſibi intertextas conſtringant, ſicque ſanguini obicem

po-

ponant, quo minus Motu naturali per earum anguſtias remeare poſſit. Qui ſtimulus modo externus & evidens magis eſt, v. g. à digito violentius in anum intruſo, ac fibras hujus ad dolorem ſatis ingentem divellente, Lithotomi v. g. pro explorando veſicæ calculo, aut Obſtetricis, pro partu juvando, cujus poſterioris occaſionis exemplum *Horſtius l. 4. obſ. 5.* tradit. Item Clyſteres atque glandes acriores, qualium in vitio hoc concitando ſeu augendo efficaciam *Dodonæus obſ. Medicinal. 50.* & *Foreſt. obſ. 6.* teſtantur. Multo magis purgantia acriora aut intempeſtive propinata, dum v. g. Scammonium & folia Sennæ cuidam recidivam hæmorrhoidum induxiſſe *Scultetus Armam. Chir. obſ. 76.* perhibet, & leniora quoque easdem exaſperare, quotidianæ experientiæ eſt. Modo ſtimulus hic quoddam internum ſeu latens magis exiſtit, v. g. acrimonia hypochondriaca ſimilisve, ad Inteſtini tunicas aliquando depoſita, quo etiam animadvertente *Rondeletio Meth. cur. c. 23.* calculus & ulcera veſicæ ſpectant, per conſenſum, qui huic & ano intercedit, irritantia non minus ad productionem hæmorrhoidum, ac ad teneſmum. Qualem tamen acrimoniam vellicantem rarius forſan, ac communiter ajunt, in culpa eſſe, hoc perſvadet, quod in caſibus etiam illis, ubi fere ſolitarie accuſatur hæc, v. g. in hypochondriacis, aliæ evidentiores cauſæ præſto ſint, v. g. Spasmi viſcerum, alvi durities, quæ eandem moleſtiam podici creare queunt ac ſolent. Præterea & acrimonia hæc ita concipienda, quaſi Inteſtini compagis tenſilis non illam partem, cui extremitates venarum intertextæ, ſed quam ramuli paulo majores ſubeunt, ea afficiat, ob difficultatem ſuperius indigitatam: i. e. ne conſtringendo extremitates illas ſangvini potius advehendo

aditum

aditum ad venas intercludat, quam ingeſti motum ulteriorem intercipiat; quamvis hujus contactus ſeu conſtrictionis punctum accuratius & à priore determinare, res ardua videatur.

§. 19.

Altera propinquiorum Cauſarum erit compreſſio ejusdem Venæ, qualem præſtant fæces induratæ, harumque cum magno niſu excretio, cauſa reliquarum frequentiſſima, ut ex *Rondeletio l. a.* ac *Riverio obſerv. à Pachequo commun. 5.* legimus. Item Fœtus geſtatio & partus difficilior, frequentius quoque tubercula hæc producentes, juxta *Rondeletium l. a. Horſtium l. I. obſ. 16. Foreſt. obſ. 5.* & *Loſſium l. 3. obſ. 28.* Fæces quippe induratæ & plus juſto congeſtæ inteſtinum divellunt, hinc vel preſſione vel parietum fibroſarum nimia tenſione venam hæmorrhoidalem anguſtant & ſangvinis per eam motum interpellant: & quidem eo magis, ſi cum molimine majore, vel ipſius Inteſtinorum Motus periſtaltici, vel compreſſivi abdominis voluntarii, eas expellere quis annitatur, utpote qua ratione Sangvis ſurſum & ad portam tendens quaſi ſimul retroagitur & à trunco ad ſurculos minores ac terminum præternaturalem urgetur.

§. 20.

Paulo aliter ſe res habet, ſi fœtus moles hujusve excluſio laborioſa magis hæmorrhoides moveant. Scilicet immediatè equidem comprimit Uterus imprægnatus Inteſtinum rectum & hujus venam internam, aſt non ſolam, quin potius pluribus viſcerum abdominis vaſis moleſtus evadat: dum Varices quoque in cruribus Gravidarum, ſimili modo compreſſis nempe ramis cruralibus ſeu iliacis, producit, ſicque Motum ſangvinis per Cavæ non minus ac

Por-

tæ, ramos turbat. Partus vero difficilior non tantum, comprimendo idem agit, ſed dum ſinguli ac diuturniores parturiendi conatus & parturientis adjutricis niſus non ſine reſpirationis interceptione, Circulationis ſangvinis conturbatione & vaſorum plerorumque intumeſcentia notabili fiunt, quid mirum, ſi & hoc modo comprimantur & inflentur hæmorrhoidales Venæ ad prominentiam ſui utplurimum.

§. 21.

Tertium cauſarum p. n. propinquarum genus puto tonum venæ ſedalis laxatum, poſtquam ſcilicet aliquandiu præter modum illa diſtenſa, aut turbæ ejusmodi recitatæ reiteratæ fuerint, v. g. Geſtatio frequentior: ita quidem, ut comprimentibus illis ceſſantibus, v. g. Geſtatione, partu, maneant nihilominus eminentiæ hæmorrhoidales, aut ex leviſſima alia occaſione redeant, dum v. g. *Scultetus l. a.* Hæmorrhoides, magna difficultate ſublatas, ab uſu purgantium recruduiſſe refert. Imo comprimentium cauſarum vix ulla, ſi partum laborioſiorem excipias, ſtatim ac immediate venas ſedales inflat, niſi tractu demum temporis, & ubi per illam eousque ſenſim ſenſimque dilatatæ illæ fuerint, ut ad naturalem ſeu priſtinam anguſtiam ſe adeo prompte recipere nequeant, perinde ac Veſicam, ab Urina diutius cumulata præter modum diſtenſam, non rite ac prompte ſe contrahere poſſe, Experientia probat.

§. 22.

Præter Cauſas autem compreſſorias, tonum hunc Venæ laxant corporis Motus ſeu agitationes, ſuper podice imprimis, vehementiores, ſubvectione aut equitatione ſucceſſoria magis, imo ambulatio quoque concitatior ac

C diu-

diuturnior, qualem in quodam vitium hoc peperiſſe *Riverius cent. 2. obſ. 6.* aſſerit. Cujus quoque generis eſt fluentium hæmorrhoidum à quacunque cauſa intempeſtiva ſuppreſſio, unde venulas has intumeſcere ratio ac Experientia evincit. Quod vero nonnulli addunt, quaſi plethora ſola quoque aliquando tumoris ac doloris hæmorrhoidalis cauſa ſit, eidem Experientiæ refragatur: quemadmodum, niſi aliud quid combinetur, nec ſola, niſi rariſſime forſan, fluorem hæmorrhoidalem concitat, & natura per alias potius, quam hanc, vias illam deponere ſolet.

§. 23.

Ad Prognoſin tranſeo, ubi, ſi hæmorrhoides valde crucient, non tantum de Inteſtini Inflammatione, apoſtemate, ulcere fiſtuloſo ac gangræna metuendum, ſed de convulſionibus quoque ac per Vigilias, quas dolores movent, de Virium langvore atque animi deliquio. In ſpecie autem quæ tubercula hæmorrhoidalia partem Inteſtini, Veſicæ Urinariæ vicinam magis afficiunt, graviora obſervantur, dum hanc, ratione connexionis arctioris, in conſenſum cient, eique Inflammationem, Iſchuriam atque Stranguriam inducunt: perinde ac in Fœminis, quo uteri collo eadem viciniora, eo plus quoque periculi huic minantur, obſtrictius utriusque vinculum, imo prægnantibus abortum. Quæ autem non adeo tument nec dolent, minus periculoſa obſervantur, ideoque naturæ potius committuntur, quam multis remediis vexantur: quemadmodum pariter minus malæ & felicioris Curationis deprehenduntur externæ, præ internis; cum his non adeo commode remedia applicare liceat.

§. 24.

Ob recenſita E. ſymptomata & graviora pericula

vitii

vitii hujus Therapeja maturari debet, inſtituenda ſecundum quinque imprimis Indicationes. Quarum prior reſpicit ſanguinis, tanquam cauſæ, continentis æque ac antecedentis, averſionem, ne nimis juſto cumuletur; ſecunda cauſæ remotæ ſublationem; tertia doloris, tanquam Symptomatis urgentis, mitigationem; quarta tumoris ipſius hujusque cauſæ continentis ſolutionem ac eductionem, & quinta ſymptomatum reliquorum atque Morborum ſupervenientium aut conjunctorum Medelam. Quamvis his non ſucceſſivè, ſed quantum fieri poteſt, ſimul, ſatisfieri debeat, initium tamen curationis utplurimum ab averſione faciendo.

§. 25.

Sanguinis congeſtionem inhibemus aut moderamur eum emittendo per Venæ Sectionem, primo in brachio hinc in crure adornandam, imo reiterandam, ſi dolor ac tumor à prima & ſecunda haud mitigentur ac Inflammatio immineat, aut ab hæmorrhoidum fluxu ſimilive evacuatione ſolenniore ſuppreſſa tale quid contigerit.

§. 26.

Cauſa remota tumoris ſeu congeſtionis ſangvinis inflativæ proxima, quia non unius generis, nec remedia exigit eadem. Hinc quando communiter aſſerunt, quaſi Hæmorrhoides in ſua radice magnam cum affectu hypochondriaco cognationem habeant, ideoque cuncta illa iis conveniant, quæ in hoc Morbo & pro viſcerum obſtructionibus reſerandis adhiberi ſolent, haud univerſaliter concedi valet, v. g. in Fœmina prægnante, puerpera, aut cui ab intruſo violentius in podicem digito, aut à glande acriore, talis moleſtia contigit: in quibus ſane nihil hy-

 po-

pochondriaci fingere licet, hinc vana atque irrita forent Medicamenta v. g. Martialia, purgantia &c.

§. 27.

Quibus ſuppoſitis, utique ſvadeo aliquando acrimoniæ vellicantis & fibras criſpantis deterſionem, ejusdemque ex Inteſtino pariter, ac reliquo corpore, ejusve partibus, per Remedia, Cacochymiæ aut Cachexiæ peccantis adæquata, eductionem ac correctionem: adeo ut in hypochondriacis tota Medela ad digeſtionis primæ ac ſecundæ vitia corrigenda dirigi debeat; i.e. ut communiter loquuntur ad obſtructiones Viſcerum, quacunq; demum ratione hæc in excitandis tumoribus hæmorrhoidibus agat, referandas. Porro ſi alvi durities ſeu fœcum ariditas in cauſa ſit, harum emollitioni ac remotioni ante omnia incumbendum, & male ſibi conſulunt ejusmodi ægri, qui evitandorum dolorum, quos in aſſellatione exacerbari norunt, cauſa alvum deponere negligunt, imo cohibent. Quod quidem fieri debet per emollientia atque lenientia, modo per os propinanda, modo per guttur inferius infundenda: quamvis arctior atque dolorifica magis ani occluſio Clyſteribus & glandibus aliquando omnem aditum intercludat, aut non, niſi difficillimum & dolorificum admodum, proin Medicamentorum tantum per os aſſumptionem, concedat. Quemadmodum aliàs pro humore acri avertendo, Remedium præſervatorium præſtans, dicitur Fonticulus tibiæ inuſtus, imprimis ſi ſolennior quædam evacuatio ſuppreſſa fuerit. vid. *Zacutus Luſit. l. 2. pr. admir. obſ. 82. Velſchius Hecatoſt. 2. 80. & River. pr. l. a.* Pariter ſi acrimonia ab extra illata, v. g. enematis aut ſuppoſitorii, ad hæmorrhoides ſtimulet easve producat, aut acrius purgans eas moveat: talia adhibenda quæ acrimoniam leniunt, v. g. E-

g. Emulſiones, decoctum paſſularum, ſeminis cydoniorum, lactucæ, malvæ &c. item olea aut pingvia quævis, quemadmodum *Dodonæus l. a.* illi, qui cæcarum hæmorrhoidum cauſa enema, cui Sal & Hiera admixta, incautè admiſerat, & quidem cum doloris ac Inflammationis enormiore intenſione, aliud ex oleo violaceo paratum commendabat, in momento fere Symptomata levans ac tandem omnimode ſolvens.

§. 28.

De Morbi hypochondriaci curatione prolixiorem me in præſentiarum eſſe haud decet, pauca ſufficient. Sc. quo purgantium tantum mitisſima ſeu potius emollientia aut lenientia, propinentur, quod potentiora non modo plus humiditatis ad inteſtinum p. n. conſtitutum moveant, ſed fibras quoque hujus laceſſendo malum exaſperent, admiſceantur etiam alterantibus ac deobſtruentibus vulgo dictis ſpecifica, v. g. millefolium, Scrophularia, chelidon: minus &c. de quibus inferius dicetur.

§. 29.

Aſt, quod ſæpe totam curam in ſe convertit eſt doloris Mitigatio, quam præſtant topicorum alia conſtringendo & ad flacceſcentiam diſponendo, alia emolliendo ac demulcendo, ſeu per vim anodynam, ſeu ſpecifica magis ratione, ut ex ſequentibus conſtabit. Modo ſub hac diſcretione adhibeantur eorum ſingula, ut, ſi dolor mitior, in principio ſeligantur leviter adſtringentia; in incremento & ſtatu, ſi dolor valde urgeat, magis emollientia & anodyna, in declinatione vero, quo fibræ ani præter modum diſtenſæ ac laxatæ ad priſtinam habitudinem ſe promptius recipiant, potentiora adſtringentia ac roborantia admoveantur v. g. Vapor aceti, crocus ♂ adſtring. decoctum calcis vi-

væ, & aluminis c. vino rubro confectum, it. Spiritus vini camphoratus & Saccharum Saturni, ungvent. deſiccativ. rubrum, de lapide calaminari &c.

§. 30.

Nimirum infiniti quidem numeri ſunt, quæ à Practicis, pro tumoribus his dolorificis diſcutiendis, commendantur, quorum nihilominus uſitatiora ſimplicia ſunt verbaſcum ſeu tapſus barbatus, Malva, Parietaria, Scrophularia, Nummularia, Porrum, Cæpa, Linaria, Verbena, flores Sambuc. Chamomillæ, Semen Lini, Fœnugræci, Cydoniorũ, Portulaca, Telephium ſeu fabaria, cujus oleum *Mayerne pr. l.3.c.5.* eundem in finem deſcribit. It. Cortex medianus Ulmi, cujus c. tapſo barbato decoctum *Riverius obſ. a Fomio communic. 43.* extollit. Ex quibus parari poſſunt Sacculi, fomenta, Clyſteres ſimiliaque v. g. Cataplaſma *Aquapendentis* ex plantagine parietaria & malva, cum oleo roſac. decoctis; addendo, ſi potentius exſiccandi mens fuerit, aliquid farinæ hordei ac milii. It. Cataplasma de mica panis cum lacte paratum, & cum vitello ovorum atque croco temperatum. *A. Riverio pr. l. 10. c. 11.* commendatur decoctum Polypodii Q. & Hyperici cum vini & aquæ p. æ. it. folia Sambuci recentia ad putrilag. cocta. A *Fonſeca l. a. Rulando Cent. 1. cur. 84.* & *Lotichio l. 4. cap. 1. obſ. 1.* ſacculus ex glandibus & foliis quercus, aceto incoctis. Chelidonium minus hujusque flores conquaſſatione in Cataplaſma redactos, & horum decoctum deprædicat *Solenander loco ſæpius allegato.* Millepedes cum pulpa pomorum acidorum ſubigunt nonnulli, dum alii pulverem ex antimonio, hermodactylis & bolo armena cum bombace frequentius adhibent, aut ungventis appropriatis commiſcent. Vaporem ſempervivi cum vino cocti *Riverius*

cent.

Cent. 2. obſ. 6. & vaporem aceti ac fumum caſei Hollandici, prunis injecti, *Heurnius 6. pathol. Fernel. c. 11.* laudant. Frequentioris uſus obſervantur mucilagines ſeminis pſyllii, Lini, cydoniorum cum aqua ſolani, roſarum &c. paratæ & vel per ſe vel cum oleis ungventis aliisque admixtis, admotæ. Linimenta parari poſſunt ex Ungvento Dialthæa, populeo, de Linaria quod ad miraculum hos dolores ſiſtere, ait *Horſtius c. 4. obſ. 52.* ſeque ejus deſcriptionem recepiſſe à Joh. Wolfio, Medico Hasſiaco, qui Principi ſeu Landgrafio ſuo hoc ſecretum eximium revelare noluit, donec bovem ſaginatum annuatim ipſi promitteret. Cujus etiam generis eſt Ungventum de Verbena, alias Sacrum ſeu Jovis dictum, ac de Liquiritia: Item Unguentum quod ex ſcrophularia & telephio recentibus conquaſſatis, cum butyro per 14. dies in cellam repoſitis ac tandem ſuper igne deliquatis, conficitur. Ungventi de ſucco numulariæ & butyro ſingularem vim teſtatur *Riverius obſ. rar. 27.* it. Linimenti ex Ungv. roſac. & Mercurio vivo *prax. l. 1. c. 11. & Cent. 3. obſ. 7.* Ungventum ex oleo amygdal. amar. bdellio & Styrace liquida *obſ. alleg.* ac ex pulvere antimonii & Litharg. cum. Ungv. roſac. *obſ. à Fomio commun. 43.* Aliis placet Linimentum ex pulvere Cancrorum uſtorum & Concharum mytulorum, cum axungia porcina & oleo appropriato conficiendum. A *Blanckardo collect. Med. phyſ. Cent. 1. obſ. 37.* ac *Cent. 5. obſ. 70.* commendantur duo Linimenta euporiſta, unum ex amylo cum aqua roſarum in gluten cocto, Ungvento de Ceruſſa, Croco & albumine ovorum: alterum ex Emplaſtro Styptico & balſ. Peruv. Carnem bubulam, in pulverem uſtione redactam Ungventis admiſcet *J. Fr. Loſſius 3. obſ. 28.* alii album græcum & Saccharum Saturni,

it.

it Camphoram. *Mayerne pr. l. 3. cap. 5* deſcribit Linimentum ex Ungvento populeo, Cochinella (quam ſpecificum antihæmorrhoidale cenſet *Rhedi*) & Mercurio per fumum plumbi congelato: idem Autor oleum tradit ex Radice Telephii, item vernicem, quo pictores utuntur, ut ſingulare euporiſton commendat, quaſi hujus applicatione quoque ſanatus fuerit Carolus V. a Muliere, nulla ope alias curabilis. Laudatur eundem in finem ſevum hircinum, oleum roſaceum, violaceum, verbaſci, nucum, momordicæ, nucleorum perſicorum & hyoſcyami expreſſum. A *Gesnero* oleum commune, cui herba & baccæ Paridis incoctæ, & quidem in hæmorrhoidibus etiam cancroſis, à *Solenandro l. a. Fonſeca l. 1. conſ. 27. Borello 1. obſ. 63. & Riverio obſ. rar. 27.* oleum Scarabæorum ſtercorariorum & aſellorum, ſive cum oleo communi, ſive nucum, rapiſtri, maſtichis &c. infuſum, quod ex aſellis magis compoſitum reddit *Mayerne l. a.* Cineres Suberis combuſti cum oleo roſaceo, epatis muſtelæ piſcis & vitello ovorum miſcent *Foreſtus, Hartmannus &c.* Secretum eximium multoque uſu comprobatum pronunciat *Fonſeca l. a.* balſamum ſulphuris therebinthinatum cui non immerito ſubſtituitur balſamus ſulphuris Rulandinus. Imo hujus generis topica plura ex Autoribus vel allegatis, vel aliis adduci poſſent, niſi tædium Lectoris B. declinare mallem.

§. 31.

Ratione modi utendi tantum adhuc notetur, ut cuncta hæc admoveantur calide, & quidem ſub fotus, ſacculi, linimenti, clyſteris aut ſuppoſitorii forma, prout magis prominent, vel latent hæc tubercula dolorifica: imo eorum vis aliquando per narcotica exaltetur aut hæc

cum

cum illis alternent, v. g. Cataplaſma ex foliis Solani, recenter contuſis, emulſio ex ſemine papav. albi parata cum decocto quodam appropriato v. g. Verbaſci, aut quam *Mayerne l. a.* compoſitam magis tradit, hujusve ungventum ex Stramonio ſpinoſo Peruviano. Oleum buxi in eodem dolore laudat *Fonſeca l. a.* quod perinde ac dentium, hunc quoque ad miraculum ſiſtat, tam per ſe, quam cum oleo Lini mixtum. Valet pariter emulſio & oleum expreſſum ſeminis Hyoſcyami, & inſtar omnium ipſum Opium, cum ſevo hircino v. g. ad mentem *Amati Luſitani Cent. 2. curat. 91.* vel juxta *Rhodium Cent. 2. obſ. 94.*; lac chalybeatum, cui folia hyoſcyami incocta addito ſucco cydoniorum: cavendo ſaltem, ne ab ejusmodi ſtupefactoriorum nimio ſeu frequentiore uſu podex ad paralyſin usque torpeſcat, advertente *Solenandro l. a.* Alias tumores hos conſumit aut ſaltem notabiliter reprimit, ſi nempe absque Inflammatione ac dolore notabili afficiant, annotante *Rhodio Cent. 2. obſ. 94.* ac *Sculteto armam. Chir. tab. 44.* ferrum candens, ſive latum, ſive alterius cujusdam figuræ adæquatæ: ſi nimirum hoc illis eminus tantum & ſine contactu immediato admoveatur, ut ejus tantum calorem ad bonam usque tolerantiam percipiant ægri; utpote qua ratione hæmorrhoides in momento corrugantur & quaſi reprimuntur, pari ſcilicet ratione ac vaporem aceti; aut juxta *Riverium*, fumum ſulphuris hoc præſtare, per experientiam innoteſcit.

§. 32.

Eundem in finem, ſc pro tuberculis his inſenſibiliter magis ſolvendis horumque dolore temperando, à nonnullis Practicis bonæ fidei exenarratis ſimplicibus vegeta-

 bili-

bilibus quædam interne propinantur, quorum rationem agendi quamvis determinare non audeam, nec conatus fuerit eorum ullus, niſi forſan dicere ſufficiat, robur ſeu tonum partis læſæ illa reſtituere ac firmare, quo ad reprimendum aut repellendum per venam ſangvinem ſe promptius accingat: unum tamen vel alterum, ſvaſu ſcriptorum adeo celebrium adjicere volui. Ita ſe vidiſſe perhibet *Solenander l.a.* Medicum quendam Empiricum, Schnellenbergium, omne hæmorrhoidum genus curaſſe, per chelidonium minus illud cereviſiæ infundendo: porro de Chirurgo quodã ſcribit, qui in hæmorrhoidibus tumentibus pariter ac fluentibus craſſulam majorem ac ſcrophulariam, ſc. cum herbis radices conciſas, in Cereviſia maceravit, hancque Cereviſiam mane & veſperi bibendam dederit. Quod de Scrophulariæ Radicibus ac foliis *H. ab Heer* itidem obſ. 20. aſſerit. Millefolii decoctum, loco potus ordinarii per menſem integrum aut diutius aſſumptum, ab hæmorrhoidibus liberare. *Obſ. à Pachequo comm. 5. & prax. l.a.* teſtatur *Riverius* Evporiſton *Villanovano* olim notum. Alii ſemen trifolii hæmorrhoidalis, tapſum barbatum, flores ſulphuris, Antimonium crudum, item Pilulas de Bdellio aſſumere jubent, quaſi horum frequentior uſus Hæmorrhoides abſumat, quorum ſingulorum fidem experientiæ commendo. Quoad virtutem tamen Scrophulariæ teſtem provoco *B. Etmüllerum*, qui in Praxi *de Affectib. hæmorrhoid.* ita ſcribit: *Curavi Mulierem juvenculam, quæ occaſione primi partus difficilis, hæmorrhoidum cœcarum doloroſisſima pathemata contraxerat. Durabat hoc Malum annum integrum. Poſt partum denuo gravida facta, longe pejus ſe habuit, non ſecus ac in ſubſequente puerperio, ita ut interdum ad plures dies alvum ſupprimere cogeretur, metu inſani hæmorrhoi-*

morrhoidalis doloris. Suppurabantur interdum (ni fallor hæmorrhoides) & gravi cum dolore pus fundebant. Huic tentandi gratia tempore autumnali totam ſcrophulariam plantam transmiſi, ut Radices quasdam femoribus alligaret, alias una cum foliis inciſas ac nodulo incluſas cereviſiæ infunderet, & inde ordinarie biberet, folia quædam minute conciſa omni matutino tempore, cum butyrato pane, aſſumeret: horum uſu per unam alteramve ſeptimanam continuato, egregie convaluit.

§. 33.

Aſt quia interdum cuncta hæc irrita obſervantur, tumores hi aperiendi, quo ſenſibiliter magis educatur ſangvis in iis ſtagnans: quod fieri imprimis debet in ejusmodi ſubjectis, quibus alias fluere ſolent, aut ex cauſa aliqua ſuppreſſæ fuerunt. Inſtrumenta, huic negotio appropriata, obſervantur tam interna, quam externa. Interna recenſentur Aloe, Myrrha, hincque paratæ pilulæ Ruffi ac Aloephanginæ, it. Elix. Propriet. ac cuncta Menſes pellentia communiter dicta. De Aloe ſiquidem & ex ea paratis obſervarunt Practici, quod non tantum in illis, quibus hæmorrhoides conſvetæ, fluorem earum moveat, ſed alios quoque, eidem excretioni minus aſſvetos, ad hunc diſponat, ita quidem ut repetitus eorum uſus frequentius ardorem ac tumorem ani excitet, antequam fluxus ſequatur. Adeo ut annotante *Fonſeca* ex centenis, pilulis aloeticis frequentius utentibus nonaginta hæmorrhoidum fluxu laborent: qualem abuſum pariter aloes inter cauſas refert, cur Venetiis Patavii aliisque Italiæ locis adeo frequens ſit ille. Addunt his potentiora purgantia v. g. Scammonium, colocynthidem, de quorum tamen uſu notetur, eum periculoſum valde exiſtere, utpote hu-

 morum

morum affluxum ad Inteſtina, hincque tumorem atque dolorem hæmorrhoidum intendentem: illisque proin potius ſubſtituenda erunt Martialia. Externorum pariter diverſa huic ſcopo inſerviunt, & primo quidem Medicamenta acria, ſc. cæpa, aloe v. g. illarum ſuccus, in quo aliquid aloes ſolutum, radix cucumeris aſinini, cyclaminis, de cujus ſucci efficacia vid. H. *ab Heer obſ. 6.* Radix Ari bryoniæ, Sem. Staphiſagriæ, pulpa Colocynthidis, fella animalium: quæ vel prominentioribus hæmorrhoidibus imponuntur, aut hæ iisdem fricantur, vel injiciuntur, ac immittuntur ſub forma clyſteris ſeu ſuppoſitorii, v.g. dum paratur Clyſma ex decocto colocynthidis, aut ex aceto fortiore, felle bovino & aloe; aut glans ex radice cyclaminis, hiera diacolocynth. cum Melle inſpiſſato, aut ex pulvere colocynthidis amygdalis amaris & Melle, de quibus ſimilibusque videantur *Rondeletius Meth. cur. c.23. Hartmann Prax. Chymiatr. p. 205. Et Ettmüllerus l. a.* Addunt his frictionem tumoris cum foliis ficus, quorum aſperitas ſenſibilis lacerare videtur ejus tunicas. Cunctis tamen his applicandis præparatione partis affectæ aliquando opus eſt, videlicet ut tubercula indurata emolliantur, quod fit in ſesſibus vel fomentis emollientibus lacti inprimis incoctis. Quamvis Experientia Practicorum celeberrimorum teſtetur ejusmodi rumpentium applicationem aut ſemper non ſufficere, aut acrimonia ſua dolores atque inflammationes intendere: hinc illis tantum talia competere, quibus aut alias fluunt, aut fluentes ſuppreſſæ fuerunt Hæmorrhoides, aut in quibus, v. g. quod hæ minus emineant, aliis inſtrumentis uti non conceditur. Et ſanguinem citius, tutius ac jucundius educemus vel ſcalpello, vel hirudinum admotione, Lanceolæ etiam anteferendarum.

§. 34. Re-

§. 34.

Reſtat quinta Indicatio, nimirum ut Morborum atque Symptomatum ſupervenientium quoque habeatur ratio, qualium frequentiſſima ſunt hæmorrhagia, ulcera, gangræna, teneſmus, & procidentia ani.

§. 35.

Scilicet aliquando apertarum fluor adeo commode reprimi nequit, per leviora v. g. linteamina combuſta, pulverem Gallarum, ſed tranſire ille jubet ad potentiora. Qualia poſt ſanguinis Miſſiones revulſorias ſunt adſtringentia, tam topica quam aſſumenda. Topicorum ejusmodi multifaria ſunt, ex Materia Medica petenda, & inter hæc pariter aloë ac ſuber, una cum Mumia, item glacies ſciſſilis: quemadmodum nec internorum farrago deeſt, inter quæ forſan primas teneat terra Vitrioli dulcis, lapis hæmatites, Tinctura ſulphuris Vitrioli & mixturæ ſeu potiones ad mentem Sylvii adornatæ, ex decoctis vel aquis appropriatis, aceto, ac pulveribus abſorbentibus ſeu adſtringentibus v.g. ſpeciebus de terra ſigillata aut de Carabe.

§. 36.

Contingit porro non raro ſuppuraſcere & exulcerari hæmorrhoides, atque hoc quidem cum maximo dolore ac corroſione putrefactiva aliquando. Ulcera ejusmodi opus habent potenter exſiccantibus, & quidem ſine mordacitate hoc agentibus. Hinc primo detergantur cum fotu aut injectione Lactis, decocti hordei aut Malvæ, poſtmodum applicentur mundificantia & exſiccantia itidem mitiſſima, v. g. Oleum ovorum in mortario plumbeo agitatum; Unguentum Nutritum commune, de Ceruſſa, diapompholygos, album camphoratum aut deſiccativum rubrum, alternando hæc aliquando cum balſamo ſulphuris Rulandi, aut cum oleo hyperici ſeu ovorum confecto, vel

hoc illis commiſcendo. Mirabile eſt quod *Boyle* deprædicat, Linimentum ex auro fulminante & oleo amygdalarum dulcium, quod tamen quia precioſius, auro ſubſtitui poteſt Sulphur auratum Antimonii. Demum conſpergatur ulcus pulvere nucum cupreſſi, balauſtiorum, aloes, tutiæ ac pompholygis, & anus fomentetur decoctro ex fl. Salv. Roſarum, hyperici, ſummitatibus anethi & nucibus cupreſſi cum vino parato. Eadem ſimiliaque ſi ulcus altius fuerit, ano ſiphone injiciuntur, aut cum balanis ſeu turundis commodis immittuntur, una cum ſucco ſolani, plantaginis & equiſeti in quibus tantillum Sacchari Saturni ſolutum fuerit.

§. 37.

Quia tamen Ulcera hæc interdum ſordida evadunt, aut in fiſtulas abeunt, in ejusmodi caſu apprehendere jubent ferramenta ignita *H. F. ab Aquapendente* ac *Scultetus*, illa potentius exſiccantia: quæ pro diverſitate Situs, i. e. pro ut vel externa vel interna magis illa fuerint. diverſæ figuræ; ſcilicet non cannulata pro externis, cannulata pro latentibus obſervantur. Ita ut externis ſufficiat Cauterium ovale Hippocratis *a Sculteto tab. 19. fig. 6. & 7.* depictum; interna autem poſtulent, ſi minus profunda ſeu ſuperficialia, cannulam ſolidam nullibique perviam ac *tab. 21. f. 5.* delineatam, quæ frigida & albumine ovorum oblita ano immittitur, huicque bis vel ter intruditur ſtylus ignitus *fig. 8.* quo ab immediato equidem ignis contactu defendatur inteſtinum, exſiccentur nihilominus a calore ejus ſatis potente Ulcera. Quod ſi vero minus ſuperficiale ſeu profundius ulcus redditum, cannula in latere perforata juxta *fig. 6.* itidem frigida ano intrudatur, ita quo foramen partem exulceratam reſpiciat, cui idem ſtylus candens aliquoties immittatur,

ſicque

ſicque potentius, tuto tamen & illæſis partibus vicinis, aduratur idem: operatione autem ubique peracta Ulceris reliquiæ primo lenientibus, pro cruſta introducta tollenda, tandemque exſiccantibus tractentur.

§. 38.

Gangrænoſi ſi evadant tumores hæmorrhoidales, quod in Corporibus cachecticis frequenter evenit, & quidem interni, ſpes reconvaleſcentiæ, imo vitæ, decollat. Sin externi, fomentari poſſunt decocto ex Scordio, ſummitatibus Qvercus, Abſinthio, Lupinis, Radice Ireos, Vitriolo, Thure, camphora &c. cum lixivio aut vino, vel utroqve ſimul parato, reſcindendo ſimul eorum maxime corruptos, reliqvos ſcarificando, aut iis hirudines applicando. Qvo facto Ungventum Ægyptiacum in vino calido aut Spiritu vini ſolutum cum plumaceolis admoveatur, poſtqvam eadem ſolutione pars læſa probe elota fuerit, defenſionis gratia interim ano injiciendo oleum Lini, Verbaſci, aut violaceum, ac deſuper ponendo fotum indigitatum, donec mundificantibus, ac conſolidantibus medelam Ulceris conſumere liceat. Conveniet etiam hæmorrhoidibus his gangrænoſis cauterium olivare, de quo modo dictum.

§. 39.

Nec demum Teneſmus ac ani procidentia tumoribus his exulceratis ac gangrænoſis adeo infrequentia Symptomata deprehenduntur, quorum prior poſterioris cauſa utplurimum exiſtit: dum Spincter ani ab excernendi illo dolorifico atque aſſiduo conatu, hinc crebriore ſui diſtenſione, eousqve relaxatur, ut interior ejus rugoſa Tunica extrorſum ac deorſum cum tumore notabili, vertatur, qualem egerendi ſtimulum dolor illorum præſtat.

ſtat. Malum hoc eſt ſub his circumſtantiis difficulter aut tantum non curabile, vel quod ulceroſa hæc diſpoſitio mali ſatis moris ſit, vel quod nimia diſtenſione relaxatus cum tunica Inteſtini ani clauſor non adeo prompte ad naturalem tonum reduci queat. Habita nihilominus ratione Ulceris hujusqve conditione fomentetur pars decocto pariter ſummitatum Anethi, florum Hyperici, Salviæ &c. de quo, ubi de Exulceratione Hæmorrhoidum, agebatur, dictum, ipſi addendo folia Sumach aut hujus Extractum, demulcendo inſimul acrimoniam, Inteſtinum vellicantem, per inſperſionem ac injectionem olei hyperici: donec tumore ſubſidente anum reponere concedatur, methodo ex Chirurgicis haurienda.

S. D. G.

FACULTATIS MEDICÆ
IN
ACADEMIA LIPSIENSI
p. t.

Pro-Cancellarius,

D. JOHANNES Bohn/

Therap. Prof. Publ.

L. S. D.

SI Chymiæ Encomia ſcribere hujusque Præſtantiam prolixiore ſermone explicare præſentis inſtituti foret, in documentis argumentisve inveniendis parum laboris mihi foret conſumendum: vel quod ipſa Natura rerum per infiniti numeri ac generis phœnomena pro ſumma & infinita ejus efficacia loquatur, hancque evincant totidem experimenta per illius manipulationes obſervata & Scientiæ Naturalis abſtruſiora hinc inde evolventia, ut à *Meſue* jamdum Chymici appellati fuerint, *qui, quæ occulta ſunt in rebus, manifeſtant*, & à Nonnullo Chymico Scriptore Gallo *Chymia Scientia Naturæ ipſius dicatur*; vel quod Medici pariter de ejusdem in Arte ſua inſigni glorientur uſu. Quod nihilominus, quia nunc muneris mei haud reor, ſufficiat binorum tantum Celebrium Scriptorum autoritas, *Matthioli* nempe ac *Libavii*, quorum Prior, in *Epiſtola* quadam *ad Andr. de Blau*, *neminem*, inquit, *Medicum abſolutum eſſe poſſe, imò nec mediocrem quidem, qui in Chymia non ſit exercitatus*, alter in *Præfat. nuncupat. ad Alchym.* ſcribit, *illum Medicum non poſſe dici magnum, cui Alchymia non ſit magna:* nec ullum, qui, quantum inveniendis rebus Medicis, per hoc tantum ſeculum præſtiterit hæc omnibus laudibus ſuperior Ars, novit, aliter ſenſurum & plura ejus teſtimonia à me poſtulaturum confido. Sicut autem inventionem ac præparationem multorum remediorum imprimis, adeoque partis Pharmaceuticæ augmentum ſpectatiſſimum, Pyrotechniæ in acceptis ferimus, utpote per quam efficaciora ac gratiora producta aut reddita fuerunt infinita medicamentorum genera: ita nec adeo paradoxus, nec in Artis noſtræ ſingulare Decus & Adjutorium injuri-

us

us videbor, ſi aſſeruero nihilominus, Chymiam Officinis introduxiſſe, Medicis verò ac ægris obtruſiſſe multa præparata, quæ ut ut præ aliis nõ majoris efficaciæ ſint, magno tamen labore & ſine judicio formata ac virium ſtupendarum laude atque titulis decantata obſervantur, i.e. Chymicos aliquando magno conatu magnas nugas egiſſe & adhuc agere, atque hoc quidem vel ex pia ſimplicitate, vel libidine officinalia multiplicandi pruriginoſa, vel pro incruſtandis ſuis minorum gentium arcanis, vel ex gloriæ vanæ cupiditate, vel alio quodam affectu, ſeductos. Cenſores ſeveros illi ſe hactenus geſſerant Diſpenſatoriorum Galenicorum horumque præparatorum, tam ſimplicium, quam compoſitorum, quaſi iis hinc inde multæ ſubeſſent ineptiæ & ignorantiæ partus, ut vel ex ſolis *Zwelferi in Pharmacopœiam Auguſtanam Animadverſionibus* videre eſt: merentur ſane iidem pariter aliorum virgulam cenſoriam ſtrenuam horumque proceſſus, ut appellantur, aliquando inconcinni, vani, illuſorii & non, niſi ad tempus, carbones ac ſumptus fallendos, utiles, ut jure forſan cum *Anton. Gunthero Billichio*, primo incompoſitarum deerrationum Chymicarum animadverſore, exclamare liceat, *nullibi magis, quam in Chymia, Chymiam*, i.e. congrui ab incongruo ſeparationem, *deſiderari*. Jactat ſeparandi artificium, quæ non raro ſumma imis miſcet & antiquum Chaos reducit, cujus opere & opera innumeræ propemodum graviſſimæque hinc inde confuſiones, accuratarum ſeparationum nomine, irrepſerunt atque in tantum creverunt, ut, velut in præſtigiatorum tricis apinisqve ipſa jam delectet fallacia. Ingens hujusmodi laborum & productorum Chymicorum, quibus impenſa opera inutilis, ſumptus fruſtranei & vis agendi exilis, ſeu præ reliqvis haud major obſervatur, farrago, quæ ſub diſpari larva unum idemqve occultat, cui tamen recenſendæ aut excipiendæ pagellæ hæ impares exiſtunt. Nolo hujus loci facere totidem Salia alcaliſata vegetabilium, Cardui benedicti, Fumariæ, Geniſtæ, Abſinthii, Centaurii, Euphraſiæ,

 Fœni-

Fœniculi, Petroſelini, Ononidis, Artemiſiæ, Pulegii &c. qvorum unum forſan pluribus æqvivaleat, aut Sal Tartari ſimplex, aut breviore manu ex Tartari & Nitri p. æ. paratum, ſuccenturietur: qvemadmodum ſupervacaneum qvoqve judicant catalogum ſalium urinoſorum adeo prolixum, qvo Officinæ moleſtantur, mecum Cordatiores, Cornu-Cervi ſc. Serpentum, Bufonum, Sangvinis, Cranii & Urinæ humanæ, Eboris, Mandibuli Lucii, &c. una cum iis, quæ per putrefactionem ex herbis ac floribus hodie producuntur, pyxidibus & vaſis diſtinctorum, odore, ſapore & virtute ſibi conformium, hinc Spiritu aut ſale volatili ſalis armoniaci, unius horæ labore, compenſandorum. Acido ſalſa potius ſeu Neutra & horum exuperantem numerum penſitemus, Tartari nimirum Vitriolati, Tartariſati, Nitrati, Arcani duplicati, Terræ ſeu Salis foliati Tartari, Lapidis prunellæ, Salis Nitri Polychreſti, Salis Febrifugi ſeu Hypochondriaci ex Capite mortuo Spiritus Salis Armoniaci reſidui & ſimilium. In quorum varietate equidem non vitupero illud Autorum eorum inquirendi atque inveniendi ſtudium, viribus tamen in debellandis affectibus p. n. horumque cauſis, quod evidenter diſcrepent, mihi perſvadere nequeo, dum ex unius generis partibus eſſentialibus, acido nempe ac lixivioſo ſeu urinoſo ſalibus, coagmentantur, & uniformitatem eorum ratione effectuum teſtatur experientia. In ſpecie quoad Tartarum Vitriolatum, emendare ejus confectionem annitebantur *Tachenius* & poſt hunc *Viganus*, ambo Spiritui Vitrioli ſolutionem hujus mineralis ſubſtituentes, ſicque acidum Vitrioli à particulis Venereis, ſibi intertextis, (ut ipſis videbatur) magis liberantes. Verum quamvis has illorum præparationes cavillandi mens haud ſit, an nihilominus anteponi debeant vulgari, haud apparet, niſi forſan in hoc, quod ſine Spiritus Vitrioli tædioſa deſtillatione fieri queant: quippe dubium manet, an metallicæ ſubſtantiæ cum acido ſulphuris, cui intra venas terræ nupſerat, vinculum tale ſit, cujus per meram præci-

præcipitationem promptius, ac per deſtillationem, divortium fieri poſſit; cum etiam ex tartaro Vitriolato Tachenii regeneratus ſpiritus cuprea tinctura ferramenta ſibi immerſa tingat. Nec, dum loco Salis Tartari fixi Spiritum ſeu ſalem volatilem Urinæ, Cornu-Cervi aut Salis Armoniaci in ejus confectione adhibet *Viganus*, multum prærogativæ ſuo Tartaro vitriolato conciliabit, niſi quod vulgari ac Tachenio minus amaricet, abſorptum ſiquidem eſt in cunctis horum ab acido Vitrioli Sal urinoſum pariter ac in ſale Ammoniaco vulgari. Tartarum Nitratum alii parant ex æqualibus Nitri & Salis Tartari partibus cum aqua ſolvendis ac ſimul cryſtalliſandis; alii cum ſpiritu Nitri ſal tartari ſaturant: utriqve ſal ſalſum conficiunt, ſub hac quamvis diſparitate, ut poſteriores Nitrum capiant, priores ſal magis compoſitum. Atqve illud qvidem Nitrum verum ſeu cum nativo idem eſſe, *Boyle* jamdum *de Nitri redintegratione* docuit, aſſerere hoc veretur *Viganus*, aut certe hæſitanter tantum concedit, ideo qvod pulvis ſclopetans, ex ejusmodi Nitro artificiali paratus, nullum ſtrepitum edat: cui tamen experientia refragatur, qva cuivis innoteſcet negotium tentanti, Nitrum hoc non tantum per ſe ad contactum carbonis rapidiſſime deflagrare, ſed cum Sulphure & Sale tartari in pulverem redactum maxime fulminare. Tartarus Tartariſatus ac Terra foliata Tartari præ cæteris hujus generis ſalibus hoc peculiare eqvidem ſibi vendicant, qvod in liqvore frigido non minus ac calido prompte ſolvantur: ideò tamen virtutem medicamentoſam potentiorem illis promittere haud licet. Sal Prunellæ qvid præter Nitrum eſt? ſapore enim & frigore, qvo lingvam ferit, ſtiriis, in qvas per cryſtalliſationem abit, ac deflagratione ad carbonem ſtrepente ſe prodit hoc: ut proin non habeant, cur metuant hinc, qvaſi à ſalſo magis, Anginoſi, nec cur his adeo diſſvadeat, ejus uſum *Tachenius*. Ad alcali qvanto propius inclinat Sal polychreſtum, tanto longius à Nitri textura recedit, utpote ex æqvali portione Sulphuris ac Nitri

conflatum; dum in ſale prunellæ Nitri libræ uni Sulphuris drachma una reſpondebat. Sal hypochondriacum à ſale communi vix differt, niſi qvod penetrantius paulo: hinc ipſi Sali Armoniaco, cujus reſiduum, haud anteferendum.

Cinabarim Antimonii ex Mercurio Sublimato ac Antimonio paramus, eam Cinabari vulgari tutiorem atqve efficaciorem credentes, ac, ne color deficiat, reiteratis ſublimationibus ad rubedinem ſplendidiorem elevantes: qvamvis non raro contingat, vani hujus ſplendoris cauſa, totum hoc concretum perdi, aut ſenſibiliter imminui i. e. comburi. Verùm qvid opus eſt hoc molimine hocqve decompoſito? dum Natura non tantum in venis ſubterraneis, ex ſimplicioribus Mercurii & Sulphuris fumis, Cinabarim format, nativam dictam, ſed ex Sulphure communi & Mercurio currente ſuper ignem mixtis ſublimare licet corpus minerale ejusdem cum Cinabari nativa & Antimonii texturæ, hinc ejusdam forſan qvoqve virtutis: hactenus eqvidem à Medicis, qvoad uſum internum, neglectum ac damnatum, aſt ſine cauſæ cognitione. Neqve enim Sulphur illud Antimonii embryonatum Sulphure communi præſtantius eſt, aut ullam præ hoc prærogativam habet, ut inferius oſtendam, neqve Mercurius in ſublimato fixatus, ſi qvam habet, malitiam deponit: ſed utrobiqve concurrunt Sulphur & Mercurius ejusdem generis: nec in Cinabari Antimonii alia eſt textura ac in Nativa & Artificiali pictorum, neqve partium componentium arctius vinculum, cum encheiriſi facili cunctæ reſolvantur in ſua elementa prima; per conſeqvens vix aſſequor, qva ratione Cinabaris artificialis communis ſeu Officinarum unqvam arſenicalis & qvæ Cinabari Antimonii non ſine miſeranda mortalium clade ſubſtituatur, dici qveat. Non enim eſt, qvod ſalivationem metuant ab illa, dum in ſuffimigiis adminiſtrata talem moveat; præſtat eandem Cinabaris Antimonii fumus, tuto tamen & cum euphoria propinatur hæc: ſiqvidem alia facies eſt Cinabaris integræ, alia in fu-

mum

mum redactæ, cujus vapor Mercurialis ſeu in minima divulſum Hydrargyrum maſſam ſangvineam aliter longe exagitat, qvam Cinabaris in ſubſtantia aſſumpta, ac ipſe Mercurius currens, in majore & unciarum multarum qvantitate, in Iliaca v. g. paſſione, absqve ſuperveniente ſalivatione, aliove ſymptomate deglutitus. De cœtero vanæ & luſibus non abſimiles videntur rectificatoriæ Cinabaris Antimonialis ſublimationes, qvibus mineum & ſplendentem magis illi illinire tentant nitorem, cum diſpendio vaſorum, carbonum temporis ac ipſius ſublimati, aliqvando omnimoda hujus deflagratione, inſtitutæ, & à qvibus profecto, (ſi unicam forſan excipias) nihil puritatis, perfectionis, exaltationis aut fixationis eſt expectandum: cum ſola mixtura Sulphuris & Mercurii currentis intra horulæ qvadrantem, Neotericorum ſub aqvilæ nigræ nomine inventum, formata, idem omnino præſtet, ac Cinabaris Antimonii toties rectificata & infantibus qvoqve ſecure ſatis offeratur, in fraudulentas vero nonnunqvam enchiriſes abripiat vanæ gloriæ in exaltanda Cinabaris purpura.

O formoſe puer, nimium ne crede colori.

Pariter quantas nænias ſub calcinatione Antimonii cœlica, quam vi radiorum ſolarium, per ſpeculum uſtorium concentratorum, magna ſuperſtitione adornant, non canunt, qui ſublimioris ingenii & cerebri, ſi non cœleſtis naturæ, *ἀναλόγȣ* tamen *τῷ τῶν ἄςρων ϛοιχείῳ*, videri capiunt. *Poppii* ſiquidem, *Bartholeti* aliorumque eſt traditio, à magico hoc igne ſeu phyſica hac calcinatione Stibium pondere augeri & diaphoreticum evadere, dum culinaris multum ejus ſubſtantiæ rapiat, ad evidens quoque ponderis decrementum ac emeticam facultatem ipſi imprimat vel evolvat. Quibus equidem cauſam dicit *Orthelius in verbor. Mariæ Prophetiſſæ explicat.* hoc modo: *mediante hoc ſpeculo incenſorio multæ res aliæ, maxime verò res minerales auſteræ fera ſua cruditate per Solem exuuntur & ad maturitatem inſtar mellis dulcem & ſanitati proficuam rediguntur:*

guntur: experientiam tamen repugnantem inveniunt, dum carbonum quoque ignis diutius aut brevius admotus calcem hanc modo vomitoriam, modo diaphoreticam, reddit, imminuitur quoque per ignem ſuperlunarem æque, ac ſublunarem ejus pondus. Suſpecta pariter eſt calcinatio Oſſium, Cornuum & his analogarum partium, duriorum, dum in aqua decoquuntur eadem, donec friabilia evadant: quam ideo philoſophicam ajunt minus ſapientes, i. e. talem, quæ Cornua, Ungulas &c. ſubſtantia ſua activa, ſeu Sale volatili minus exuat, uſtio contra ea his omnimode ſpoliet. Aſt quæro ex his Philoſophis, nonne, quod Mulierculas noſtras haud latet, ſub calcinatione hac immerſiva ex his animalium partibus durioribus gelatina evocetur, & per viſcidi hujus glutinoſi extractionem compages illorum adtritum ſuſtinendum præparetur? quam Gelatinam Sal vol. atque oleum, ſeu principia illorum activa in ſinu ſuo gerere, inde evidens fit, quod deſtillationi expoſita easdem ſubſtantias exhalet, Cornua verò, dentes atque ungulæ hac ratione decocta, ſeu ſpagyrice calcinata, ſi ignis examini exponantur, nihil, aut parum admodum, ſalis & olei depromant, i. e. perinde fere, ac uſta, ſe habeant, ex quibus hæc ſub forma fuliginum, fuerunt propulſa. Plus ſubtilitatis ſibi alii promittunt ex calcinatione vaporoſa, ſi cornua nimirum ſimiliaque capitello vaſis deſtillatorii ita immittantur, ut aquæ, in veſica v. g. cuprea, ebullientis vapor, ſicque per aliquot dies continuata deſtillatio intimius penetret illa & quaſi decoquendo friabilia præſtet. Sed falluntur etiam hi ſpagyrici, ac tempus cum carbonibus fallunt, dum deſtillans per alembicum aquoſitas corporibus illis mucilaginoſitatem pariter eluit, eamque ſimul per roſtrum ſuum ad excipulum abripit, ac ſi in illo vaſorum faſtigio ab aqua ipſa excocta fuiſſet, tardiore tamen ac tædioſo magis motu, quam evaporatione ſui ad ſpiſſitudinem congruam facta reddit. Vaporoſa E. hæc calcinatio eadem eſt cum immerſiva, illa quam is difficilior, neutra earum

uſtion-

uſtione potior. Quam multis tempora longa fallantur nugis ab iis, qui pro amalgamandis pretioſioribus metallis fumo Hydrargyri loco corporis utuntur, in aprico eſt: qua ſuffimigatione equidem illa friabilia redduntur, horumque ramenta cum vapore Mercurii, in ſummitate vaſis congelato, deſcendunt & in Amalgama coëunt, ſed longo demum temporis tractu, vixque comparando momentulo illo, quod in amalgamatione immerſiva conſumimus. Sulphur Antimonii inflammabile anxiè hactenus anhelarunt multi, Solaris naturæ præ ſulphure communi hoc eſſe, perſvaſi, eique evocando nullo pepercerunt labori, nulli tempori nullisque impenſis: Aſt modus id parandi, cum Oleo Vitrioli, à *Boyle* primo in *Chymiſta Scept.* commendatus, duplum illius ſtagmatis ad pondus Stibii, & quinque vel ſex hebdomadum digeſtionem in furno calido poſtulat, ex mineralis verò hujus Unciis quinque ſulphuris embryonati vix drachmæ duæ prodeunt; ipſo adhuc ambigente alibi Autore an corporis Antimonii, an menſtrui, productum ſit, ſufficiat, ejusdem cum Sulphure communi hoc texturæ eſſe.

In Spiritu Tartari parando oleum & operam perdunt frequentius Chymici, non tantum, dum feſtinate paulo igne Sal hoc vini eſſentiale in ebullitionem vaſa rumpentem cogitur, ſed dum libræ ejus aliqvot unciæ uni illius liqvoris fundendæ vix ſufficiunt. Acidum eum aſſerunt multi, urinoſum alii, qvidam ſalſum: ſed qvamvis urinoſi tantillum, aut ſalſi potius aliqvid, ipſi ſubeſſe, haud inficiar, exiguum tamen hoc, & qvidem phlegmaticum ſatis, temporis ac impenſarum jacturæ vix æqviparandum erit, rebusqve ſuis atqve ægrorum efficacius proſpicient, qvi Spiritus ſalis armoniaci guttulas aliqvot drachmæ hujus laticis empyreumatici ſubſtituunt. Alcalium, Tartari ejusdem imprimis, volatiliſationem, poſtquam, ut ſtrenuis flammis armatum Chymeram, mirus paradoxorum Faber *Helmontius*, filiis artis magno ſtudio commendaverat, non tantum, qvod Liqvori Alcaheſt in ſolvendis concretis hincque e-

vocandis Sulphuribus vegetabilium atqve mineralium ſuccenturietur, ſed obſtructionibus etiam membrorum pertinaciſſimis & profundioribus reſerandis maxime potens exiſtat: qvam cœco, qvæſo, impetu in hujus arcani inqviſitionem ac elaborationem omnes ferebantur, poſt edita illius ſcripta. Sed impetrato nunc à diverſis, vel menſtruo, vel medicamento hoc, eoque in vulgus innoteſcente, in vanum ſe laboraſſe cum pudore fatentur omnes, experientia tandem edocti, ſe plus ſperaſſe de ſalis hujus volatilis facultatibus, i. e. nec plus præſtare hoc in concretorum ſolutione, nec in morborum Chronicorum extirpatione, quam Spiritum & Sal volatile urinæ, Cornu Cervi, ſalis armoniaci, aut ex eadem cum Tartaro radice emergens Sal fœcum vini urinoſum, ex harum capite mortuo, poſtquam Aqua vitæ inde deſtillata fuit, brevi, facilius & in majore copia excipiendum. Levis aut nulla eſt diſparitas inter Antimonium diaphoreticum & hujus ſpumam cauſticam, per Spiritum Nitri igneum in pulverem illi ſimilem temperatam ac congelatam: utrumque ſiquidem mera Antimonii calx eſt, ab acido Nitri corroſi. Et prolixis nihilominus ac pompoſis circuitibus paratur Mercurius ſublimatus, ex hoc cum Antimonio butyrum, ex Nitro ſpiritus, quo ex utriusque hujus liquoris, tanquam binorum Draconum igneorum ac venenoſorum, combinatione ſeu amplexu alexiterium ac bezoardicum emergat ſvave, repetita demum ſpiritus Nitri, recentis ſemper, colobatione ac reverberatione potentiore ſufficienter miteſcens; cum minoribus impenſis, ſine ullis ambagibus & intra aliquot horas Antimonium diaphoreticum, viribus illi omnino par, formare liceat. Flores ex Sale Armoniaco cum Sale decrepitato communi, ſublimare contendunt Chymici, diverſos ab ipſo Sale, cujus productum, ſibi perſvadentes, fixiorem hujus ſubſtantiam à ſale admixto retineri: aſt hoc moliuntur pariter ſine ſucceſſu & ſine ratione; i. e. idem Sal armoniacum per ſublimatorium evehitur, quod antea erat, imo minoris forſan

ſan volatilitatis, ſi in prima ſui confectione acido minus ſaturatum fuerit & potiores teneat urinoſum, adhuc aliquid acidi ſalis marini ſecum rapiens; hoc certo certius, à ſale decrepitato nihil ejus ſubſtantiæ fixioris ſeparari. Longe aliter res ſe habet cum floribus ſalis armoniaci, per limaturam Chalybis confectis, qui, quia multum ſui acidi in hac concentrati relinquit Sal illud hermaphroditicum, ſimpliciores, urinoſi magis ac penetrantiores, uno verbo, Sal urinoſum magis, evadunt, perinde, ac ſi ab alcali quodam eorum fiat ſublimatio; ut vel odor evincit. Si florum vegetabilium Tincturæ per phlegma Vitrioli aut quamvis acidulatam aquoſitatem aliquid laboris vel artis exigerent, harum præparationem in præſentiarum pariter disſvaderem: quia tamen inertia potius ſua ſe produnt, in oculos, non in viſcera, non in fluida noſtra, niſi per acorem menſtrui, agentes imprudentiores his turbare nolo, prudentes erroris illius admonere ſupervacaneum duco. Credas interim, Lector Benevole, plures recenſitis ex Chymicorum Officinis ad Tabernas Pharmacopœorum transmigraſſe operationes ac præparationes minus neceſſarias, inſulſas, ſumptuoſas, prolixas, tædioſas minusque efficaces, ut ambiguus hæream, utrum in diſponendis ac emendandis Pharmacopœis prudentius agat, qui abrogare ſuperflua ac inutilia, an qui defect9 ſupplere, intendit.

Sed diutius his immorari prohibet, cujus gratia Schedulam hanc conſcribere juſſit conſvetudo Noſtræ Academiæ, Viri ſc. Juvenis *Nobiliſſimi atque Clariſſimi*,

DN. M. JOHANNIS JACOBI Herings/

Ligio-Sileſiæ, Medic. Baccalaurei;

Qvi poſtqvam bonis literis atqve artibus liberalibus animum ſuum ad capeſſendum Studium Medicum præparaverat, in hac Noſtra Academia per ſexennium, qvo à Profeſſorum ac Doctorum Noſtrorum ore atque inſtitutione publice æqve ac privatim pependerat, & ſingularem Arti huic addiſcendæ navaverat operam, tantam ſibi in hac comparavit tandem peritiam,

..m, qvam Facultatis Noſtræ Cenſuræ per Examina bina exponere haud veritus fuit, & Publico nunc per Diſputationem Inauguralem, de *Hæmorrhoidibus Cæcis*, comprobare intendit, ut publico omnium Bonorum applauſu *Gradum Licentiaturæ* ſibi ex more vendicet. Cui Palæſtræ ac Solennitati cum proximus Veneris dies ſit nuncupatus, mihi verò, ad prævią Ordinis Noſtri ſubmiſſam denominationem, *à Reverendiſſimo, Sereniſſimo atq; Celſiſſimo Principe ac Domino*, DOMINO CHRISTIANO, Duce Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Angriæ & Weſtphaliæ, Poſtulato Adminiſtratore Epiſcopatus Martisburgenſis, Landgravio Thuringiæ, Marchione Miſniæ & utriusque Luſatiæ, &c. &c. Cancellario hujus Academiæ perpetuo, *Domino meo Clementisſimo*, *Procancellarii* faſces pro nunc Clementiſſime demandati fuerint; Panegyri huic ut præſentiam ſuam ſplendidam commodare velint *Magnificus Academiæ Rector*, Utriusque Reipublicæ Patres ac noſtri Cives, Arti noſtræ atque Studiis Clariſſimi Domini Candidati faventes, ea, qua par eſt, obſervantia & affectu, i.e. quam officioſisſime, nomine Ordinis Noſtri Gratioſiſſimi, rogo, omnibus autem ac ſingulis, quorum Benevolentiam exoravero, Noſtra ac Domini Licentiandi Studia & Officia, ſine occaſionis loci ac temporis exceptione, promptiſſima promitto atque expromitto. P. P. Lipſiæ d. 4. Julii 1694.

Typis CHRISTOPH. FLEISCHERI.